

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญ และที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พื้นที่ภาคกลางของประเทศไทยมีศักยภาพที่มีเอกลักษณ์ทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่น ประกอบด้วย กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 1 ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา สระบุรี มีลักษณะเป็นพื้นที่กึ่งเกษตรกึ่งอุตสาหกรรม และเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิด กับกรุงเทพฯและปริมณฑล มีพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของประเทศจนเป็นที่ยอมรับว่าเป็นมรดกโลก มีระบบโครงข่ายการคมนาคมขนส่งค่อนข้างสมบูรณ์และมีทรัพยากรธรรมชาติคือแม่น้ำสายหลัก กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 2 ได้แก่ จังหวัดชัยนาท ลพบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง กลุ่มภาคกลางตอนบนเหล่านี้ มีลักษณะเป็นพื้นที่เกษตรกรรม เป็นแหล่งผลิตอาหารสำคัญของประเทศ มีพื้นที่ราบกว้างและมีระบบชลประทานที่ค่อนข้างสมบูรณ์ มีทรัพยากรที่เป็นทุนทางวัฒนธรรม เป็นแหล่งประวัติศาสตร์และแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา กลุ่มภาคกลางตอนล่าง 1 ได้แก่ จังหวัดนครปฐม ราชบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว การค้าชายแดน เนื่องจากมีการพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงท่าเรือกับประเทศสหภาพพม่าผ่านทางจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่เศรษฐกิจเหมาะทั้งการค้า การเกษตร การท่องเที่ยว และอุตสาหกรรม ที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2 ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม มีศักยภาพและโอกาสการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวทั้งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวทางทะเลให้เพิ่มขึ้นกว่าเดิม กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนกลางได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี สมุทรปราการ สระแก้ว เป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวจากกรุงเทพฯและพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก มีระบบโครงข่ายการคมนาคมขนส่งค่อนข้างสมบูรณ์ สามารถเชื่อมโยงกับกลุ่มจังหวัดอื่นๆและประเทศเพื่อนบ้านได้โดยสะดวก กลุ่มจังหวัดภาคกลางแถบตะวันออก ได้แก่ จังหวัด ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด มีชายฝั่งทะเลที่สวยงามเหมาะกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล มีแนวโน้มที่จะเติบโตเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมสมัยใหม่ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นแหล่งผลไม้ที่มีชื่อเสียง เป็นแหล่งท่องเที่ยวอันเป็นที่รู้จักแพร่หลายในระดับนานาชาติ เช่น พัทยา บางแสน และมีการลงทุนในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่จำนวนมากโดยเฉพาะปิโตรเคมี

จากคุณลักษณะที่หลากหลายของจังหวัดต่างๆในภาคกลางดังกล่าวถึงข้างต้น จึงทำให้ภาคกลางมีธรรมชาติที่หลากหลายตลอดจนมีความเป็นเอกลักษณ์ในด้านวิถีชีวิตอันเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าต่อผู้มาเยือน เหมาะกับการท่องเที่ยวหลายประเภท เช่น ท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ ท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน ทั้งทะเลและภูเขา ตลอดจนแม่น้ำลำธาร ท่องเที่ยวเพื่อหาความสำราญยามค่ำคืน ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงประวัติศาสตร์ตลอดจนการท่องเที่ยวเชิงประชุมและสัมมนาทางธุรกิจทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ จึงเห็นได้ว่า พื้นที่ภาคกลางมีศักยภาพสูงในการ

พัฒนาการท่องเที่ยวในหลายรูปแบบ มีความสะดวกในการเดินทาง เนื่องจากอยู่ใกล้กรุงเทพ นักท่องเที่ยวจึงไม่จำเป็นต้องขึ้นไปถึงภาคเหนือหรือต้องเสียค่าใช้จ่ายไปถึงต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวที่ผ่านมาในภาคกลาง ไม่ได้ทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากชุมชนท้องถิ่นยังขาดความรู้ความเข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จึงยังไม่สามารถใช้ศักยภาพอย่างเต็มที่ในการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่

อย่างไรก็ตาม จากรายงานการวิจัยของสถาบัน TDRi พบว่า จังหวัดในภาคกลางที่มีศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวต่ำกว่าจังหวัดอื่นๆในภาคกลางมี 4 จังหวัด คือ จังหวัดชัยนาท สิงห์บุรี สระแก้ว และสมุทรสาคร ดังนั้น 4 จังหวัดนี้จึงควรได้รับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างเร่งด่วน เพื่อเพิ่มศักยภาพและเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้เกี่ยวข้องในท้องถิ่น

นอกจากนั้นภาคกลางยังได้รับผลกระทบจากอุทกภัยซ้ำร้ายแรงในปี 2554 ซึ่งสร้างความเสียหายต่อเศรษฐกิจของภาคกลางและประเทศไทยโดยรวม ซึ่งหลายภาคส่วนควรให้ความสำคัญในการฟื้นฟูเศรษฐกิจ โดยการท่องเที่ยวเป็นแนวทางหนึ่งที่น่าสนใจซึ่งรายได้ของผู้คนในพื้นที่ซึ่งมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวนมากดังนั้นงานวิจัยนี้จึงเห็นคุณค่าของการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวแบบเพิ่มมูลค่าอันจะช่วยนำมาซึ่งรายได้ที่เพิ่มขึ้นของผู้ประกอบการท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้อง อันเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศต่อไปได้

จึงควรมีการฟื้นฟูและปรับปรุงการตลาดการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดชัยนาท สิงห์บุรี สระแก้ว และสมุทรสาคร โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์(Creative Economy) ให้เอื้อต่อการพัฒนาอย่างมีคุณภาพและรักษาไว้ซึ่งความเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป ดังนั้น งานวิจัยครั้งนี้ จึงจำเป็นต้องศึกษารูปแบบหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับความต้องการของพฤติกรรมผู้บริโภค ตลอดจนสอดคล้องกับทรัพยากรท่องเที่ยวของท้องถิ่น นอกจากนี้ เพื่อให้ผู้ที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นได้มีรายได้เพิ่มขึ้น ทางคณะผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าการผลิตภัณฑการท่องเที่ยวทั้งหลายจึงควรมีการประยุกต์ใช้ แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม และควรสร้างเส้นทางที่นักท่องเที่ยวได้เดินทางมาหาซื้อและ/หรือใช้บริการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับท้องถิ่นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

วัตถุประสงค์ของโครงการมี 3 ข้อ ดังต่อไปนี้คือ

2.1 เพื่อกำหนดรูปแบบผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับทรัพยากรการท่องเที่ยวในเขตจังหวัดชัยนาท สิงห์บุรี สระแก้ว และสมุทรสาคร

2.2 เพื่อกำหนดประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในเขตจังหวัดชัยนาท สิงห์บุรี สระแก้ว และสมุทรสาคร

2.3 เพื่อกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้กับจังหวัดชัยนาท สิงห์บุรี สระแก้ว และสมุทรสาคร

3. ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย 4 ด้าน ได้แก่ พื้นที่ที่ศึกษา ขอบเขตด้านกลุ่มบุคคล ขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านช่วงเวลา

3.1 พื้นที่ที่ศึกษา การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะจังหวัดที่อยู่ในกลุ่มวิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำภาคกลางที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำ ได้แก่ จังหวัดชัยนาท สิงห์บุรี สระแก้ว และ สมุทรสาคร ซึ่งสามารถจำแนกได้ 3 กลุ่มพื้นที่ดังต่อไปนี้

- **ภาคกลางตอนบน** ประกอบด้วย 2 จังหวัดคือ จังหวัดชัยนาท และ จังหวัดสิงห์บุรี
- **ภาคกลางตอนล่าง** คือ จังหวัดสมุทรสาคร
- **ภาคกลางตอนกลาง** คือ จังหวัดสระแก้ว

3.2 ขอบเขตด้านกลุ่มบุคคลที่ดำเนินการสำรวจ ประกอบไปด้วย 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 กลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการท่องเที่ยวในภาคกลาง ได้แก่ กลุ่มประชาชนผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ กลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มองค์กรท้องถิ่น รวมถึงหน่วยงานราชการ

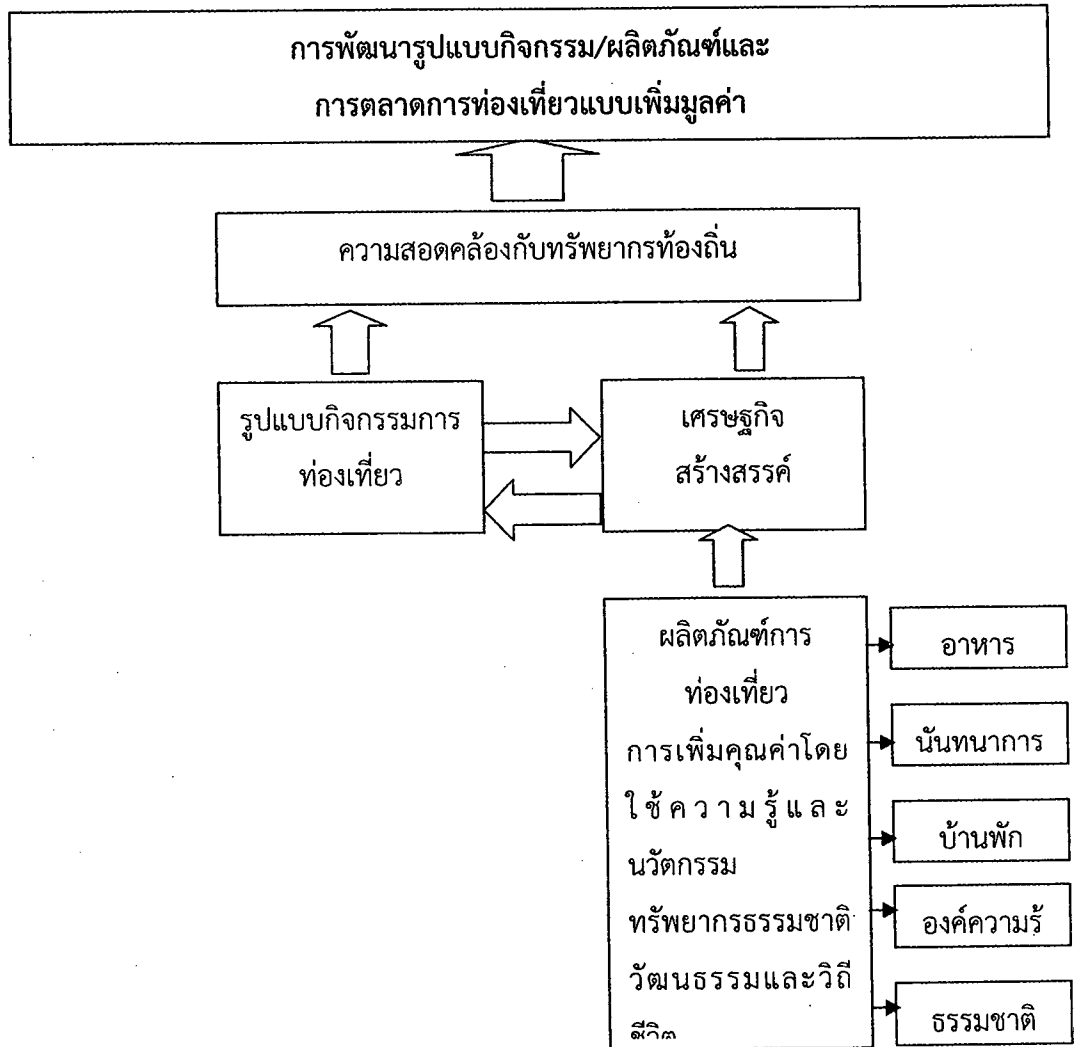
กลุ่มที่ 2 นักท่องเที่ยวทั้งที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวและกำลังท่องเที่ยวอยู่ในเขตภาคกลาง มุ่งเน้นจังหวัดชัยนาท สิงห์บุรี สระแก้ว และสมุทรสาคร

3.3 ด้านเนื้อหา ขอบเขตการศึกษา ได้แก่

- รูปแบบผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ได้แก่ อาหาร นันทนาการ บ้านพัก องค์กร ความรู้ ธรรมชาติ
- ประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว
- พฤติกรรมผู้บริโภคของนักท่องเที่ยว
- เศรษฐกิจสร้างสรรค์
- ส่วนประสมการตลาดบริการ

3.4 ด้านช่วงเวลาในปี พ.ศ. 2555

4. กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

ภาพที่ 1.001 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ต้องการรูปแบบกิจกรรม/ผลิตภัณฑ์ และการตลาดการท่องเที่ยวแบบเพิ่มมูลค่า โดยต้องมีความสอดคล้องกับทรัพยากรท้องถิ่น รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นการท่องเที่ยวที่ทำให้ท้องถิ่นพอใจและนักท่องเที่ยวพอใจภายใต้สภาพแวดล้อมที่ดี ซึ่งผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวต้องสอดคล้องกับแนวคิดส่วนประสมการตลาดบริการที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ส่วนรูปแบบต่างๆ ของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถวิเคราะห์และจำแนกตามพฤติกรรมผู้บริโภคของนักท่องเที่ยว ความสอดคล้องระหว่างความพยายามเพิ่มคุณค่าในผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวกับรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวจะส่งเสริมให้เกิดความยั่งยืนของตลาดการท่องเที่ยวในแหล่งนั้น

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 นำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวและพัฒนาแผนการตลาดเพื่อชักจูงให้นักท่องเที่ยวที่ยังไม่เคยไปเที่ยวของจังหวัดชัยนาท สิงห์บุรี สระแก้ว และสมุทรสาคร ในเขตภาคกลาง ได้เข้ามาท่องเที่ยว

5.2 นำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการจัดประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดชัยนาท สิงห์บุรี สระแก้ว และสมุทรสาคร ในเขตภาคกลาง ได้เข้ามาท่องเที่ยว และเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวที่มีวิธีการดำรงชีวิตต่างกัน

5.3 นำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยว เสนอต่อภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ประกอบในการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดชัยนาท สิงห์บุรี สระแก้ว และสมุทรสาคร ในเขตภาคกลาง และใช้เป็นต้นแบบให้กับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในประเทศ

5.4 เป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจศึกษาต่อไปในอนาคต